

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Віленская вул., № 29.
Цэна с перасылкай і дастаўкай на 1 г.—2 р. 50 кап., на 6 мес.—1 р. 25 к. на 3 м.—65 к., на 1 мес.—25 к. За граніцай: на 1 г.—4 р. на 6 мес.—2 р. 50 кап., на 1 мес.—1 р. Перамена адрэсу—20 кап.
Абвесткі прыймаюцца на апошнія старонцы па 20 кап. за лінейку малымі літарамі Рукапісы і карэспандэнцыі, прысланыя ў рэдакцыю, павінны быць чытальна напісаны с праўдзівай фаміліяй і адрэсам таго, хто не прыслае. Можна такжэ падпісаць прозьвішчэ разам с фаміліяй, хто не захочэ каб была надрукавана праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакцыі. Рэдакцыя пак дае за сабой права папраўляць і ўкарачваць прысланыя рукапісы і аўтарам назад іх не звертае.

Прыймаецца падпіска на 1915 год на беларускую газэту

„НАША НІВА“

ГОД ВЫДАВЕЦТВА X.

«НАША НІВА» як і тые гады будзе працаваць над адраджэньнем Беларусі, шырыць беларускую сьведомасьць, барацьбіць інтарэсы гаротнага беларускага народу.

«НАША НІВА» у публіцыстычным аддзеле друкуе стацьці на палітычныя, эканамічныя і нацыянальныя тэмы, лепшых беларускіх публіцыстоў; у бэлетрыстычным аддзеле дае апавяданьні, сцэнічныя творы і вершы, лепшых бэлетрыстоў і паэтоў. Апрача гэтага дае многа вестак з жыцьця на Беларусі і з усіх старон. У вясковым жыцьці «НАША НІВА» заменяе сабой штодзённую часопісь.

Цэна «НАШАЙ НІВЫ» на год с перасылкай—2 р. 50 кап.; на поўгода—1 руб. 25 кап.; на 3 месяцы—65 к.; на 1 м. 25 к. Усе гадавыя і поўгадавыя падпісчыкі атрымаюць дарма «Беларускі Календар», які заслужыў ужо некалькі наград на краёвых выстаўках.

Пробныя нумэры высылаюцца дарма.

Усе, каму дорага справа адраджэньня беларусоў да культурна-нацыянальнага жыцьця, вышэйшай культуры і шырцы «НАШУ НІВУ».

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Віленская 29.

Рэдактар-Выдавец І. Луцэвіч.

ВАЙНА.

На Усходнім фронце, дзе расейская армія змагаецца а аўстрыяка-нямецкай, вялікія і крывавае бітвы не спыняліся праз увесь тыдзень. Уся увага і ўсе сілы аб'ядзёных старон, як і ў прошлым тыдні былі звернуты ў раёне бітваў паміж Віслай і Вартай—на працягу Ілово—Ловіч, у раёне Лодзі і на шляхах з захаду к Петракову. Яшчэ раней у бітвах на гэтым фронце немцы мелі дужэ вялікія страты і з гэтай прычыны падвзялі сабе суды на помач—6 корпусоў і 5 дывізіяў конніцы, што павялічыло нямецкую армію на гэтым фронце агулам да 2 мільёнаў войска. Вось з гэтымі сіламі немцы заўзята вялі атакі расейскіх пазыцый праз увесь час ад 14 да 22 лістапада, але ўжо вечарам гэтаго-ж 22 лістапада, нямецкае войска, панёсны вялікія страты, спыніло свае атакі. Адначасна с пачаткам прыбываючай к немцам падмогі было заўважана перамяшчэньне аўстрыякаў, якія відочна аслабілі свае сілы на фронце Чэнстохов—Краков і значна ўзмацаваліся ў раёне н поўдню ад Кракова, дзе заўважана ў апошніе дні абход праціўнікам расейскіх сіл з леваго крыла. Такім чынам Чэнстоховскі раён утраціў часьць свайго першапачатковага значэньня. І вось з гэтых прычын стварыліся новыя варункі для будучых змаганьнеў, і расейскаму войску дзеля больш выгаднага распалажэньня прыйшлося заняць некаторыя другія пункты. 24 лістапада Штаб Верхоўнаго Глаўнакамандуючаго апавешчае, што цяперакі, пасля адбою нямецкага наступленьня на фронце Лодзь—Ловіч, трэба прызнаць, што абарона Лодзі не мае ўжо так вялікага значэньня. Дзеля гэтаго трэба чакаць пры наступіўшым зацішшы ў змаганьнях на левым беразе Віслы перамены нашаго распалажэньня ў лодзьскім раёне. Цяперакі бітвы развіваюцца і носюць заўзяты характар у раёне Прасныша і Цэханова (на поўнач ад Варшавы). Адбываюцца такжэ баевыя стычкі ў Петрокоўскім раёне. Асабліва пачаліся гарачыя бітвы з 22 лістапада на поўдня-ўсход ад Кракова ў раёне ад Велічкі да рэкі Дунеч. Тут-жа адзін с палкоў, прыбываючых на падмогу расейскаму войску, пад безупынным агнём праціўніка перайшоў Дунаец у брод на шыю ў ледзяной вадзе, узяў прыступам занятыя непрыцелем высты Тэнгобежэ і абаспечыў гэтым пераправу другіх войска. Далей ужо ідзе тут наступаньне расейскай падмогі свайму войску. Бітвы ў гэтым раёне апошнімі днямі былі памыслы дая расейцоў і немцы панясылі не малыя страты.

На Каўказкім фронце. Расейска-турэцкае змаганьне за гэты тыдзень ня выявіло сябе нічым вельмі важным. Адна толькі вестка ёсьць, у якой паведамляецца, што на шляхах ад персідзкіх гарадоў Дільма і Хоя 19 лістапада расейцы занялі Сарай і Башкалу. Туркі, пасля заўзятай абароны гэтых пазыцый, атэступілі к Вану, пакінуўшы шмат раненых і палонных.

На заходнім фронце ў змаганьнях французоў, англічан і бэльгійцаў з немцамі ніякіх перамен важных не адбылося. Як відаць, дык немцы, атцягнуўшы часьць свайго войска адгэтуль на ўсходні фронт, ня будуць выклікаць вельмі гарачых бітваў, а будуць толькі абараняцца.

У Сэрбіі вайна між сэрбамі і аўстрыякамі ідзе сваім чэрадам, толькі паміма усіх пабед, якія часта-густа сэрбскае войска атрымлівае над аўстрыяцкім, трэба прызнацца, што сэрбам дужа цяжка вясці гэту вайну. У аўстрыякаў і войска болей і лепей яно уваружэно і лепей адзета, а ў сэрбаў усяго гэтаго не хапае. Але ўсё-ж такі яшчэ мацуюцца, і на чым скончыцца—німа ведама. 16 лістапада сэрбская войска пакінула сваю сталіцу Бэльград і яе занялі аўстрыякі.

Англіцка-Турэцкая вайна ў Эгіпце і за Эгіпет ешчэ сябе нічым важным ня выявіла, адно абедзьве ваюючыя староны шчыра к будучым бітвам прыгатаўляюцца. Гэтак, англічане ўмацоўваюць Суэцкі канал, (што злучае Сыродземнае морэ с Чырвоным), і зграмаджваюць тут свае сухапутныя і морскія сілы. Так сама у Дарданельскім праліве, (што злучае Эгейскае морэ з Мраморным), зграмаджэна злучэная англіцка-француская эскадра с 40 ваенных параходаў. Паміж іншым англічане затапілі на ўсход ад Порт-Саїду (што на беразе Сыродземнаго мора) кусок пустыні ў некалькі квадратных міль. Наступаючае на Эгіпет турэцкае войска складаецца са 100,000 туркаў і 20—30 тысяч бэдуйноў. Камандуючым гэтай арміі назначэн Джэмаль-паша, таварыш Энвэр-пашы.

На моры за гэты тыдзень нічога важнага не адбылося. Шчыра раскіданне міны ваюючымі дзяржавамі не даюць магчымасьці як сьлед разьвярнуць ваенных марскіх сіл. Але час ад часу той ці іншы параход гіне. Гэтак на канале Ле-Манш, паміж Францыяй і Англіяй, згінуў ад нямецкай падводнай лодкі англіцкі параход «Прымо». На Паўночным моры англічане захапілі два амэрыканскія транспарты, з матэрыялам для перавязак, прызначэнае для Нямеччыны. Амэрыканскія капітаны пратэставалі проці гэтаго, але нічога не памагло. На Адрыатыцкім моры каля выспы Лісса англіцка-француская эскадра захапіла 3 аўстрыяцкія транспарты з ваеннымі рэчамі. Італьянскі урад канфіскаваў мінаосцы, пабудаваныя па заказе Португаліі, прызнаўшы гэта гасударство ваюючай дзяржавай.

Не ваюючыя дзяржавы не ваююць, а толькі кемка за ўсім гледзяць ды шчыра к будучым бітвам рыхтуюцца. Як ведама, ваюючая Эўропа падзялялася на дзьве варагія староны: з аднаго боку Нямеччына, Аўстрыя і Турэччына, з другога—Расея, Францыя, Англія, Бэльгія, Сэрбія і Чорнагорыя. Вось кожная з гэтых старон, кожны с праціўнікаў стараецца

Усім, хто перад Новым Годам захочэ абзнаміцца з «Нашай Нівай», калі прышле свой адрэс, то кантора Рэдакцыі будзе высылаць газэту да Новаго Году ДАРМА.

Дзеля будучыны.

Тое, што нясе с сабою вайна, будзіць у душах людзкіх ня толькі страх, ня толькі горэ, але і думкі аб тым, як жыць далей.

Вайна мінецца. Раней, ці пазней—настане спакой. Тады наш край клікне да вялікай працы ўсіх сыноў сваіх, што астануцца жывымі.

Скрозь бачым руіны. Зруйнаваны вёскі і мястэчкі. Калі ня бітвы, дык агульная завіруха знішчыла іх. І ўсё гэта трэба адбудоўваць нанова. На пажарышчах—будаваць новы дом.

Дзеля гэтаго прыйдзеца ўсяму народу панатужыць свае сілы, выявіць сваю творчэскую мод. Да супольнай працы для роднаго краю ўстануць поруч беларус і літвін, паляк і жyd. Хто лічыць сябе сынам нашай зямліцы, хто мілуе яе, як матку родную, той гэту павіннасьць сьвятую ведае сам—бяз слоў, той рупна стане да вялікай усенароднай працы.

Сіл нам хопіць. Але мала адной толькі сілы: патрэбны асобныя варункі, пры каторых с тых сіл нашых была-бы карысьць.

Дагэтуль нас заўсёды нехта вёў за руку: адміністрацыя, вышэйшыя станы. Заўсёды мы жылі пад апекай, ажно забыліся, як самым упраўляцца з бядою ды горэм сваім. Сотні тысяч беларусоў пайшлі на вайну. Сьцяной устаі яны

супроць куль і бомб. Але тут—у роднай старонцы—кожны прывык ісьці па асобку, здалёк ад сваіх, кожны загубіў сьведомасьць і пачуцьцё, што-тыкі нас многа—не адзін мільён, што і мы нешта вартыя, абы патрапілі толькі выявіць сваю моц, сваю здольнасьць.

Палавіна нашаго краю ня мае дагэтуль нават земства, — і гэта палавіна якраз найболей культурная (губэрні: Ковенская, Віленская, Гродзенская). Там, дзе яно і ёсьць, шэрыя сэрмяжнікі голасу так якбы і зусім ня маюць: над імі ёсьць асобныя «верхаводы», часта зусім чужыя людзі. А ў гарадох, хаця тамака бадай усюды у нас гаспадаркай местовай кіруюць выбарныя думы, ўсё-ж такі права быць выбарным і выбіраць раднікоў (гласных) думскіх маюць толькі гаспадары дамоў,—значыць, зусім маленькая частка местоваго населеньня.

Для нашаго краю, каб ён сам—сваімі сіламі—здалеў пазалечыць у будучыне свае раны ад вайны—трэба зьмяніць тое, што не дапускае да грамадзянскай працы увесь наш народ, усіх жыхароў роднай зямліцы, каб не марнаваліся сілы нашы, а ўсе ішлі на супольную карысьць: на узрост культуры і багацьця краю.

Такі лад можна і трэба завясьці аднэй дарогай: самаупраўленьнем для ўсяго нашаго краю, а не для трох выбраных губэрній, не для часткі яго. На гэтым фундамэнці адалеем мы збудаваць новую будучыну, — сьветлую і шчаслівую.

уселякімі абещанкамі перацягнуць на свой бок не ўцягнутыя ў вайну дзяржавы і гэтым павялічыць яшчэ болей сусветны крывава пажар. Але нейтральныя дзяржавы, як напр. Італія, Болгарыя, Румынія ды інш., абещанак слухаюць, к вайне рыхтуюцца, а памагаць, як відаць з усяго чыста, будуць таму, на чьей старане будзе верх. Нейтралітэт гэтых дзяржаваў пачынае па троху кусацца. Гэтак. Болгарыя зграмаджывае сваё войска к граніцы Грэцыі, а македонскія болгары, не без багаслаўлення болгарскага ўраду, востра выступілі ў вайну с Сэрбіяй; узарвалі паміж Ускупом і Салонікамі колькі жалезна-дарожных мастоў і інш.—У Тыбэце, дзякуючы нямецкай агітацыі (падгавору), павялічваецца незадавальство. Абещуючы жыхарам Тыбэту незалежнасьць, немцы стараюцца нагаварыць іх напацьць на Індыю. — У Кітаі, рэволюцыйныя меціліся захапіць горад Фашан на р. Сіцзян, з насельнем у 500,000 людзей, але гарнізонам адбіты. У бітве з абядзвух старон аказалася 200 з лішнім забітых і раненых.

Беларусы на вайне.

Палкоўнік К. Бэрнштэйн, адзін з першых заклэдчыкоў «Музыкальна-Драматычнага Гуртка у Вільні». Радзіўся ў 1852 г. у Вільні, (дзе скончыў бурсу (Літоўскую семінарыю) і Юнкерскае вучылішча. Пайшоў на вайну дабравольцам. Раней так сама дабравольцам воеваў на Турэцкай і Японскай вайне.

Ф. Умястоўскі (Дзядзька Пранук), пісьменнік з Вільні. Пайшоў на вайну як прапаршчык запаса; служыць у аўтамабільнай роце.

А. Гурло, паэт, з Міншчыны.

Каля вайны.

Жудасьці вайны.

Карэспандэнт «Daily Mail», нахадзячыся ў паўночнай Францыі, пішыць:

— Вайна суркоў, пільнуючых адзін аднаго, прытаіўшыся ў норах на далёкасьці некалькі сот аршын адзін ад аднаго паміж Аррасам і Лільлем, прыняла такіх страшэнны характар, як гэта было два месяцы назад пад Суассонам. Цяжка сабе нават прадставіць, як жудасны былі стычкі і

Язэп Пашкевіч, афіцэр, з Лідзк. пав., Віл. губ.

Язэп Саўчык, афіцэр, з Віленшчыны.

штыкавыя бітвы ў дамох і скляпых недаўна гэтых спакойных гарадоў. Выбітне з аднаго дому, салдаты умацовываліся ў другім, і г. д. Пасяля шмат такіх рукапашных стычэк, адна або другая з ваюючых старон знаходзіла патрэбным зруйнаваць гэтак дамы або цэлы рад дамоў гарматным разстрэлам. Таты людзі, забітыя, а часамі нават толькі раненыя ў гэтых рукапашных стычках, засыпаліся на векі вечна руінамі.

На вайне, якая вядзецца пры цяперашніх абставінах, зусім не

Петра Бобрык, волёнтар-ахвотнік, з Віленшчыны.

мажліва пахаваць ўсіх забітых. Дзеля гэтаго шмат якія з прысельлеў на поўнач ад Аррасу зусім недаступны, з прычыны страшэннага смуроду трупам, якія там гніюць у дамах і на вуліцах.—Да ўсіх іншых жудасцей вайны яшчэ прыбаўляецца небяспечнасьць страшнай пошэсьці. У некаторых ваколіцах Фландрыі якое колечы хуткае наступленьне зусім не мажліва з прычыны чыста санітарных варункоў.

«У гэтай вайне німа ні рамантыкі, ні натхненьня казаў карэспандэнт «Daily Cronicle» на поўначы Ф. анцы адзін з афіцэроў бэльгійскай арміі. Нашыя дні праходзяць толькі ў чэканьні сьмерці, і болей нічога.

«У пачатку вайны,— кажаць далей той самы карэспандэнт—мне прышлося аб'ехаць чужыя ўвесь тэатр ваенных змаганьняў у аўтамабілі разам з веставымі. Тады яшчэ вайна была другога характэру. Тады яшчэ мела значэньне праявы ўласнай адвагі, і кемкасьці. Тады вайна давала яшчэ некаторую ўздавольнасьць асабістым жаданьням к подвігу. Але ў той вайне, якая вядзецца цяпер ўвакруг Іпру, што могуць рабіць пяхота, кавалерыя, разведчыкі? Цяпер усё робяць гарматы. Яны абсыпаюць нас бомбамі, яны пасылаюць нам безжаласную сьмерць. Гэта вайна арудзій проці арудзій, а бяспомачныя людзі граюць толькі роль прыцэлаў. Як асенняе лісьце, зрывае ветрам, засыпа-

Сын вёскі.

Янук Качэрга, сын вёскі Няўродаўкі, шчасьцем пралез у вялікі горад, папаў на службу, і застаўся жыць на заўсёды. У жыцьці хлапцу пашэнціла, дарога павела на карысьць. Спачатку-ж, пакуль Янук абжыўся і аблезла загарэлая скура, трохі туляўся, а пасля, як прыдбаў адзежу і капейку, насьціўся, як віхор, без утрыму.

Доўгі час ён працаваў над сабой, пакуль спазнаў уселякія дэлікатнасьці ды адвучыўся ад прастай вымовы слоў, незграбных зваротаў, і толькі праз зіму жыцьця ў сталіцы як лякам афарбаваўся. Навучыўся панкасьці, забыўся на бацькоў, на вёску і агулам на ўсё тое, што перш было дорага і міла. Цяпер ён лічыў сябе не Янук Качэрга, а Іван Марцінавіч Качэргін. Новае ёмкае прозьвішча само сабой с таго дня, як ён пачаў у горад, убілося ў галаву. І вось ён—як за ветачку: прыдбаўшы гэта дзіўнае прозьвішча, пачаў меркаваць і аб тым, каб бачыць яго на паперы, каб і чорнае на белым паказывало, што ён нічога супольнага з вёскай не мае. Гэта не так лёгка было хлапцу дасьцігнуць, але дасьціг. У новым дакумэнце, што атрымаў з воласьці, вялікімі літэрамі адзначалася: Іван Марцінавіч Качэргін. Збылося!.. Ніколі яшчэ не перажываў ён такой уцехі, як у той дзень, калі атрымаў дакумэнт. Ён з радасьці так напіўся, што аж два дні ня быў дома, начуючы — як пасяля сам прыпомніў—у «часьці».

У вольны час ды калі грошы не было ў кішані Іван Марцінавіч пакорна праседжываў у хаце, чытаючы вельмі цікавыя кніжэчкі, што

купляў зусім танна ў кнігара на бульвары. За зіму і вясну ён ператрос усю краму, і гэроў-сышчыкоў ведаў, як свае пяць пальцоў. Ён мог усякаму даказаць, што вучэнь Піткертана, мае лепшую здольнасьць да працы, як сам вучыцель, і што Шэрлок Холмс хоць і кароль сышчыкоў, але Расейскі сышчык Макароў спрытнейшы за яго. Часамі-ж калі ня было чаго цікавейшага пад рукамі, Іван Марцінавіч браўся за гісторыю і з ахвотай выбіраў аттуль кавалачкі, гдзе апісвалася аб вайне. Душа яго была ваенная з усіх бакоў,—гэта ён ведаў яшчэ тады, калі ганяў у вёсцы на пасту. Бывала, ля іх хаты ні прайсці, ні праехаць. Янук усім дапаўняў. І хоць ад тых дат і шмат прайшло часу, але ў характары яго змены не было ніякай.

Раз, чытаючы гісторыю вайны, ён вычытаў, як нейкі ваяка Качэргін вельмі спрытна разьбіў на галаву дзікіх татар. Думка як стрэла ўрэзалася ў галаву хлапцу. «А ці ня будзе той слаўны рыцар хоць трохі мне сваяк?» — пытаўся ён сам сябе: «Хоць я родам з вёскі Няўродаўкі, а ён мо — з Белакаменнай,—усёж прозьвішчы нашы вельмі падобны. Даканацца цяпер трудна, але я першы сам сябе лічу патомкам слаўных Качэргіноў...» І пры мысьлі аб храбрым дзядзьку, у вачах яго з'яўляўся шыракаплечы асілак, з вялікай барадой, а побач—нарэзаньне ім, як авечкі, татары. Аж падужаў Іван Марцінавіч ад такіх думак, нека і жыцьцё весялей паплыло.

Здарылася нека бьць яму на кірмашы. Меўшы колькі рублёў у кішані, ён паважна пахаджываў па пляцу і разглядаў як людзі куплялі і прадавалі уселякія прылады. Не павёў і вокам туды Іван Марцінавіч, як убачыў

у сівых сьвітках селян і пачуў пах дзёгцю і сырамяцьця. Гэтыя гаротныя сэрмяжнікі прыпаміналі яму бацькоў і пануючую вёску, закінутую, як камок гразі, за дзясотую гару. Трэба было атступіцца, каб даць супакой сэрцу. Нарэшце ён падыйшоў к шалашу, гдзе прадавалі абразы, малюнк і розныя штукацкія рэчы. Тут яму кінуўся ў вочы старадаўны малюнак нейкаго гістарычнага рыцара з даўгоў сівой барадой і арлінымі вачыма. Іван Марцінавіч прыгледзіўся.—«Хто гэта такі будзе? — падумаў ён, нахільваючыся бліжэй к малюнку,—ці ня той галаварэз, што даў лупцоўку дзікаму татарыну? Няўцярпліва—спытаўся». Але прадавец і сам добра ня ведаў, хто займаў мейсца ў яго на прылаўку, адно паніў свой малюнак танна. Іван Марцінавіч наважыў купіць.—«Пры маеі фаміліі, — разважаў ён,—патрэбна дакумэнт саслужыць службу. Плачу грошы...» Затаіўшы ад радасьці дух, ішоў ён с пакупкай паважна да дому і цешыўся, што цяпер усё-ж больш будзе веры, што ён радавіты Качэргін.

У вольны час, глядзячы на малюнак, ён выдумываў усё новыя і новыя паднябесныя чыны, якія меў яго дзядзька, і што павінен цяпер чужы яго пляменьнік-патомак. Іншы раз здавалася яму, што калі добра прыгледзіцца, то ён і падобны нават да старога ваякі, а што вочы і нос, якраз яго, Івана Марцінавіча. А раз на гульбішчы, добра патніўшы, Іван Марцінавіч аткрыта заявіў усім, што ён князь Качэргін і ў скорым часе спадучь яму мільённыя спадкі па дзядзьку, што жывець на Каўказе. Пры гэтым выказаў, што сяброў сваіх ніколі ня мінець, як багатым будзе. Запрашаў наперад к сабе ў госьці, а там паво-

іць зямлю, так засыпаюць яе і трупы нашых салдат. І апошняя станоўчай пабеды гэтыя аграмадныя страты не прыносяць ні тэй, ні тэй, ні другой старане. Адзін тыдзень сьмерці ідзе за другім. Пакратаюцца пазыцыі на некалькі сот аршын, вось і ўся перамена, а страшная работа арудзій робіць сваё».

„Курганная кветка“ *).

Калі я перэчытаў уважна гэтую невялікую кніжэчку, калі сіліўся переняцца думкамі і настроямі паэты,—глыбокі жалі мімаволі агарнуў маё сэрца. Яшчэ раз станула мне перад вачыма беларуская змучаная душа, такая поўная надзеі ў жаданні жыцця, а такая беднотамі і нядоляй спавітая. Успомніліся і песні народныя, у якіх сярод шалёнай радасці, так балюча ранюць сэрца сумныя ноты жалю да зняверыня. С тэй-жэ крынічкі шчырых а гарачых сьлёз выплываюць і першыя акорды паэзіі К. Буйло:

«...вырваўся енк з набалелай душы
І расплыўся кудысь сярод сумнай цішы...
Сваім болям глухім з дна душы
ён людской
Зварушыў, спабудзіў рожных думачэк рой...»

Але і аўторка, а за ёй і чытачы агадзіцца с тым павінны, што «то болю ціхі стогн прарваўся ў сьветлай песні».

Паэтка бо, такая чулая ды ўражлівая, жадае іншых мотываў, поўных радасці і шчасця, якія на крыльях моцных уносілі б душу яе, хоць на хвілінку, з гэтай юдзі сьлёз, дзе канаюць у зняверыняны выгнаныя сыны Эвы.

Сваёй радасцю жыцця хоча яна скрасіць сумнае бытаваньне іншых, тых, што іх злучыла неўблаганная мачыха-доля:

«Каб я крыльце лёгкай птушкі
Салавейкі мела..
На вакне закратаваным
С песняй-бы я села...»

Сваёй песняй зварушыла-б нявольнікоў сэрца, напамніла-б аб краю родным, каб ім

*) Зборнік вершоў *Констанціі Буйло*—Вільня, 1914 г. 88 стр., цэна 25 кап. Выданьне „Беларускага Выдавецкага Таварыства у Вільні“.

«Твары радасным-бы сьмехам
Шчасьцем зайсьнелі».

Думка аб шчасці заўсёды напамінае аўторка і родны край, дзе яна

«...радзілася, расла,
дзе першы раз пазнала шчасьце».
І тады паэтка пачынае быць сьведомай грамадзянкай абнядзёнай Беларусі і заклікае стануць да працы «з адвагай і надзеяй», каб «ў сэрцах людзкіх добра насеньне засеваць!..»

Сярод высокіх курганоў у крывавым сьвятле месяца устаюць перад ёю цені далёкай мінуўшчыны беларускага мучэніка-народа і заклікаюць да шчасця і лепшай долі роднай Беларусі. І толькі «ночка — цямроты царыца» зноў напамінае аўторцы «хаўтурны звон», а змаганні бязсмертнай душы людской лебядзіноў песьняй тады здаецца. І тады — ў гэтыя момэнты суму і безнадзейнасці — паэтка звертаецца к ветру:

«Вазьмі мяне, вецер летаці с сабою,

Спагады шукаць у людзей...»
бо толькі спачуцьцё і яго найскрыпейшая форма — каханьне дае тую моц душы, якая можа ўзмагчы сілы, каб ісьці «жыццёвай дарогай»: часамі лётаць «у краіне мар», каб вабіць сваёй загадкавасьцяй, абеданкамі шчасця, а часамі ратавацца ў разбушэваным моры жыцця. Калі ж абставіны гэтага жыцця хочуць халоднай крыгай пагасіць «агнёў каханьня мора», тады паэтка зноў сьне думку аб родным сэрцы, а пры спатканьні з мілым сьпяшыць выказаць усё, што апанавала яе замарочаную душу. Шукае ў поглядзе воч шчырасці і сэрдэчнага цэпла, «каб лягчэй было пунінай ісьці крутою». Але загубіць сваю індывідуальнасць — сваё «я» паэтка ня хоча. Нават каханьне сваё гатова пахаваць на дне душы, астацца ў адзіноці, наўкола якой пустая глуш. Ня дазва, што безнадзейнасць гадзюкай запаўзае ў яе сэрца і ёй здаецца,

«Што болей ня верніцца зноў да мяне

Сьветлая прошласць мая...»
«Шэрая гадзіна» жыцця часам так дасца ў знакі чуткай душы, што яна думае аб сьмерці. У бязсонную ноч паэтка думае, што чымся жыць «гаротна», то й зусім «не варта жыць».

І толькі ў сьне выяўляецца мінуўшая шчасьце-доля ды веснік

яе — каханае сэрца. Але вось ранняя яснасьць аткідае гэту ненавісную тугу, і аўторка пакідае нуду блугу ды з маладой заўзятасцю ляціць у «ясны сьвет».

Родная прырода, «гдзе Вілья ў Нёман ліе свае хвалі» разбуджае маладыя сілы, дае новыя падставы жыццю. А яно як Ваал, жорстка ды неўблагана вымагае жэртваў, і шчасьце таму, на чым аўтары

«...надзея тліць іскроў...»

Вось як мне выяўляецца сучасны лірычны змест «Курганнай кветкі». Як будзе развівацца гэты безпярэчны шчыры талент далей? —

Вось якое пытаньне мімаволі насавываецца кожнаму, каму давалося прачытаць гэтую кніжэчку з малюнкам сфінкса на вокладцы. У аўторкі дужэ моцна люблю да роднаго краю і, мне здаецца, паэтка не пазволіць ёй адляцець ад роднай Беларусі:

У далёкую даль...
Між ветровых хваль...

Дужэ моцна засело ў душы К. Буйло неперэмагчымае жаданьне ўсе сілы аддаць свайму народу, каб яна перастала балець яго болям, думаць яго думкамі... Уласць гэтай любоўі так моцная, што нават той, хто ўцекае ад жыцця-нядолі, хто зажмурывае вочы на сучаснае безгалоўе, і той павінен, хоцькі-ня-хоцькі, прызнаць яе вялізарную ўладу...

«Калі настала раніца, яны прыйшлі ў маю гасподу і сказалі так мне: — Мы будзем сядзець ціха ў маленькім куточку тваёй хаты».

Яны сказалі: — Мы дапожэмо табе служыць твайму Богу і жадаемо толькі трохі-трохі яго ласкі.

Але ў ночнай цемнаце, жуткай ды бурлівай, яны ўварваліся ў маю бажніцу і захапілі жэртву Пана майго».

Так піша індускі паэт-прарок Рабіндранат Тагор у кнізе песень сваіх «Гітан доналі». Цямрыца ночы, што жалобнай шатай пакрыла яго родны край, прымуціла гэтую незгадана таёмную індывідуальнасць зьнісьці паміж людзьмі, паслухаць голасу сыноў зямлі і зразумець іх...

А хіба-ж ня цёмная ноч акрыла Беларусь?!

Д. Віндоўскі.

3 Беларусі і Літвы.

3 Віленшчыны.

22 лістапада Гасударыня Імператрыца з Найдастайнейшымі Дочкамі Ольгай Мікалаеўнай і Тацянай Мікалаеўнай навесцілі Вільню.

Беларускі вечэр. «Беларускі музыкальна-драматычны кружок у Вільні» ладзіць у нядзелю 30 лістапада у залі «Сокол» (гдзе гімназія Вінаградова) вечар, чысты даход с катораго пойдзе на карысьць сем'еў ваякоў, пакліканых на вайну. Пастаўлена будзе камедыя у 4 х дзеях «Пашыліся у дурні» і дэкламацыя. Будучы збірацца папіросы, табака і інш. для ваякоў на пярэдніх пазыцыях. Пачатак роўна а 8-й гадзіне.

Ахвяра гутнікаў беларусоў. Гутнікі, майстры і рабочыя гуты «Залесся», вілейск. пав., разам са сваім гаспадаром ахвяравалі 50 р. на «Чырвоны крыж» са сваёй бальнічнай касы, у якой да гэтуль знаходзілася каля 300 р. Грошы гэтныя яны аддалі Ільскаму свяшчэніку Вошчэню, а той адашле іх куды трэба. Як мне ўжо прыходзілася чытаць у газэце «Н. Н.» і інш., то шмат ужо наша старонка ахвяравала на вайну людзьмі і грашмыма, але, як відаць, з гутнікаў гэта ахвяра ішчэ першая. Хай-жэ, гэта маленькая ахвяра нашых братоў гутнікоў-беларусоў будзе прыкладам усім гутнікам.

Малады Гутнік.

Конакрадзтво. Вёска Барсукі, Вілейск. пав., Порпілскай вол. 1 лістапада укралі у нас 6 каней с хамутамі і трое калёс. Відаць, зладзеі былі свае суседзі, бо ўжо занатта па гаспадарску ўладзілі сваю работу, не забываючыся нават напакаваць некалькі мяшкоў сена сабе на дарогу. Порпілскі вураднік арыштаваў двух чалавек, яны покуль што не прызнаюцца, але путаюцца у славах на дапросе. С. К.

Фабрыкант палітуркі. У вёсцы Грабоўшчыне, Порпілск. вол. адзін п. Войцэховіч гнаў палітурку. Нейкім парадкам гэта выкрылося, і земскі нач. 1 вуч. вілейск. пав. з акцызікам паехалі да яго у гошці. Прыціснуўшы добра фабрыканта, ён сазнаўся і аддаў ім гарцовую пляшку выгнавай палітуркі, улічаючы пры гэтым каваля Дмітровіча, нібы той даў яму трубку для ачысткі спірту; але каваль

зіць на ўласных рысаках, што стаяць у дзядзькінай стайні ў лядовых халатках. Пад п'яную усё сыходзіла і хлопцы трохі верылі, бо ён ткі майстар быў замайлаваць зубы...

Так плыў час.

Надумаўся Іван Марцінавіч жаніцца. Знайшліся зараз сваціці, атлумілі галаву, абцягваючы разам і хараство і багацьце. Рад быў хлапец гэткаму здарэньню, дачэкацца-б толькі таго дня, калі назначыла сваціца, а там ён ведаў як кіравацца. Той дзень прыйшоў... Іван Марцінавіч с самага раньня наводзіў на свой князеўскі твар красу, каб як можна пышней паказацца багатай паненцы. На кірпатым яго носе здрадліва красаваліся акуллары (пэнсэ) і прыдавалі больш павягі. Незадоўга з'явілася сваціца, і выправіліся разам у дарогу.

У дзвёрах, гдзе жыла паненка, с пашанай спаткалі старыя, і павялі к сабе у пакой. Іван Марцінавіч усеўся на канапе і пазіраў праз акуллары на дзвёры, аткуль павінна была увыйсьці паненка. Ніцярплівілася хлапец, — паненка марудзіла, а тут абрыдлыя акуллары так раздражнілі нос, што Івану Марцінавічу аж не ўмагату было трымаць іх. Ён-бы ахвотна зняў і шпурнуў іх к чорту, але жадалося паказацца перад маладзіцай у ўсёй парадзе. Тут увыйшла паненка. Іван Марцінавіч пазнаёміўся, і пачаў па свайму разсыпацца перад ёй аб тых даўных часах, калі слаўны патомак яго з аружам у руках бараніў край і народ. Усе слухалі і верылі. Хлапец ад радасці аж захлёбываўся. Але радасць на гэты раз была хвілёвая.

К маладзіцы прыйшла госьця. Ну, ведама, ад гэтай асобы перашкоды гаспадары не чэкалі, дык паклікалі к сталу. Госьця была

вельмі рухавая. Яна так спрытна сыпала апавяданьне за апавяданьнем, так гучна і жыва даводзіла усім аб вёсцы і селянах, што Іван Марцінавіч ужо і не рад быў гэтым успамінам. Аб усім ён ахвотна слухаў, толькі не аб вёсцы, бо ўсякі гэты успамінак кратаў яго сумленьне, і у сэрцы чулося пытаньне: чаму пакінуў ні пры чым бацькоў?.. Тым часам вясялая гэта госьця, у даўгім апавяданьні, як на ліха пачала ўспамінаць знаёмца Івану Марцінавічу вёскі і селян, с каторымі былі ў яго доўжыць цікавыя здарэньні у жыцці. Схмянуўся хлопец. Пачуцьцё страху, што гэта дзяўчына пэўна недалёкая іх суседка і можа папсаваць увесь інтэрас, — пачало закрывацца ў яго сэрца. «Нячысьцік яе нанёс сюды, — думаў ён, — яшчэ чаго добрага прыгледзіцца да мяне і тады — па ўсім...» А тут, надало, пачаў сьвярбець нос, ды так моцна, што хочы ты цэглай яго лупі. Цярпеў, цярпеў Іван Марцінавіч, ды і цярдліваўся ўжо страціў. Так сказаць, ня будзь гэтых абрыдлых акуллары, то ён не ў знак пачухаў-бы нос, і ўсё пайшло-б гладка. А зняць акуллары было рызкоўна, бо гэта сарока можа чаго добрага спазнаць даўнаго суседа. Але ўрэшці, ня гледзючы ні на што, зняў брыду і звольна павёў кіпцямі па носе.

Паненка тым часам, весела гамонючы, ўскінула вочы на Івана Марцінавіча і змоўкла. Відаць было што яна жадала нешта прыпомніць. Іван Марцінавіч так спужаўся гэтаго погляду, што ён рад быў-бы лепі праваліцца скрозь зямлю, або ўваліцца на дно ў самае бруднае мейсца, чымся дрыжэць ад погляду гэтых шэрынькіх скачучых вочэц.

— Даражэнькіе мае! — адазвалася яна, —

гэта-ж хіба я асьлепла зусім, калі ўжо не бачу сваіх засьценкоўцаў. Вечар сяджу, і толькі цяпер спазнала васана. Але — можна прызнацца — дык не зусім лёгка і спазнаць дзядзьку — змена вялікая... Ну, хваліцеся, як-жэ папалі сюды і ці добра жывецца? Я то сама другі год тут, а дзядзька пэўна болей?..

Іван Марцінавіч с перапуду нешта прамычаў.

— А старыя чэкалі, чэкалі на сынка, ды і надзею страцілі, — ізноў адазвалася яна. Асабліва маці бедачка плакала, плакала, пакуль у магілу не сыйшла... Э... сынкі, сынкі, не шануйце бацькоў!.. Але чаго-ж я — навалілася на вас, калі і сама я ня лепшая... Можа хочыце ведаць, якія навіны у нас. Бацька васана памёр, маці з гора звар'яцела і такжэ памёрла, а сестра, каб зашанаваць жыцьцё маткі, кідалася, кідалася, пакуль сухоты не патпалі, і Бог сьвяты ведае, як яна там.

Як абухом рэзнула хлопча па галаве. Нічога не кажучы, узарваўся ён з мейсца і вымкнуўся за дзвёры. Прыбегшы да дому, ён прыгледзіўся ў люстра. Твар быў збялены, вочы блукалі. У люстра са сьцяны грозна глядзеў на яго сваімі арлінымі вачыма ваяка Кочэргін. Іван Марцінавіч зірнуў на яго, сабраў сьліны і плюнуў, а пасля сеў і заплакаў. У вачах мігацелі то ваяка, то сваціца, то маладзіца, а меж імі сакатала госьця: твай-жэ бацька памёр, твая маці звар'яцела, і сястрыца, бедачка... пане Качэрга!..

Галубок.

аднеківаецца, і трубак у яго не знайшлі.

Кара сьмерці. Віленскі ваенна-акружны суд засудзіў на сьмерць цераз павешаньне варшаўскіх мешчан Стэфаноўскага і Пётроўскага, вінавачаных у тым, што паранілі на сьмерць салдата, які стаў на варце пры складах варшаўскага інтэнданцтва.

3 Міншчыны.

Вучыцельскі інстытут. 21 лістапада ў Мінску аткрыўся вучыцельскі інстытут на рагу Садовай і Захарэўскай нул.

Агульнае навучаньне. Пінскае гарадзкое ўпраўленьне паставіла завясьці ў г. Пінску агульнае навучаньне. — 3 Бабруйскім агульным навучальным штось выйшло не так. Гарадзкое ўпраўленьне падало ў міністэрства асьветы заяву, што ў Бабруйску толькі 3000 дзяцей школьнага ўзросту, тымчасам, 17 год таму назад, у 1897 г., у часе агульнай перапісі, было такіх дзяцей 2842.

Хаўрусная крама ужо аткрылася ў г. Мазыры і ў скорым часе маніяцы такую-ж аткрыць у м-ку Стоўбцах, мінск. пав.

Знаганьне с п'янствам. Сельскіе сходы — Оголіцкі, Лясковіцкі і Брыноўскі, мазырск. пав., і Ігуменскі, барысоўск. пав., — прыгаварылі закрываць на заўсёды казённые і прыватныя шинкоўні.

Кн. М. Радзівіл. Гаспадар двара Кухціцы, ігуменск. пав., надовічы забіты на вайне. М. Радзівіл быў жанаты з кн. Магдаленай Радзівіл, якая лічыць сябе за беларуску і мае ў ігуменскім пав. каля 1,500 валок зямлі. Пры перавозе цела забітага князя праз Мінск 24 лістапада, беларусы палажылі вянок на труну з надпісам: «Князь Мікалаю, сыну зямлі Беларускай, беларусы», і на другой стужцы: «Лёгка зямелька табе, княже, у роднай, забытай старонцы!»

Польскі легіон у Мінску(?). Глаўны начальнік ваеннага округу пазволіў Горчынскаму зладзіць у Мінску атрад польскага легіону і збіраць ахвяры на яго патрэбы.

«Nad Świsłoczą». Па загаду мінскага губэрнатара прынята на ўвесь час ваеннага палажэньня выданьне ў Мінску польскага твора «Nad Świsłoczą» за шкадлівы напрамак.

2000 р. штрафу за жонку запаснога. У Мінску па загаду мінскага губэрнатара аштрафаваны на 2000 руб., або 2 месяцы пасьядзець у крэпасьці, інжэнер Лібава-Роменскай чыгункі У. Немцов за тое, што стараўся бяз суду выкурыць с хаты жонку запаснога. Каб «выжыць» кабеціну, інж. Немцов забіваў доскамі ўходныя ў хату дзьверы; замаражываў жонку і яе дзіця, раскідаючы ў хаце каміны, каб нельга было ў печы тапіць; паарываў кручкі з дзьвярэй, зачыніў водаправод, каб тая вадзі не магла дастаць. С прычыны холаду дзіцё кватэранткі п. Немцова захварэло.

На казну. У дварэ Плешчэніцах сэквестраваны належачыя да прускай фірмы «Альбрэхт Левандовскі ў Канігсбэргу» лясны матэрыялы: шкэфэры, шпалы, тэлеграфныя слупы, усяго на 100,000 руб.

За паяўленьне ў п'яным відзе на вуліцы ў г. Бабруйску селянін А. Манько засаджаны па загаду губэрнатара на 2 тыдні ў турму.

Самагубство. У лесе каля вёскі Пасовіч, рэчыцк. пав., застрэліўся сядзелец казённой манаполькі Я. Сакалоўскі 46 год.

Пажар. У дварэ Масцілавічы, слупск. пав., згарэла гумно з да-

бром і кормам арэндатара Рыма-шаўскага. Страты — 15,000 руб.

1-го сьнежня 1914 г. у Вільні на Завальнай вул., д. № 28/30, кв. 8 (ўход з дзядзінца) аткрываецца **Харчэўня** для ўсіх пры прафэсійна-нальных хаўрусах друкарскіх рабочых і краўцоў і краўчын гор. Вільні.

Безработныя краўцы, друкарскія рабочыя, металісты і працаўнікі таргова-прамысловыя, каторыя хочуць даставаць у харчэўні абеды павінны запісацца ў сваіх прафэсійных хаўрусах (запісывацца можна кожны дзень ад 9 да 11 гадз. вечэра) паводле адрэсу: праф. хаўрус друкарскіх рабочых — Віленская вул. д. 6, кв. 17, праф. хаўрус краўцоў і краўчын — Шырокі завул. д. 5, кв. 8, праф. хаўрус рабочых металістоў — Ноўгародзкая вул. д. 6, праф. хаўрус працаўнікоў таргова-прамысл. — Стэфаноўская д. 21, кв. 38., прафэс. хаўрус узаемнай помачы прыказчыкоў і служачых жыдоў — Троцкая 15.

Безработныя вучыцелі павінны запісывацца ў Бюро дзеля падмогі ўцёкшым пры «О.П.Е. — Вял. Погулянка 7, дзіцячы сад.

Безработныя іншых прафэсій — у памешчэньні самай харчэўні, пачынаючы ад пятніцы, 28 лістапада, ад 10 да 1 г. дня і ад 8 да 10 вечэра.

3 усіх старон.

Анапавешчана Найвышэйшым Указ, якім, на аснове 87 ст. Аснаўных Гасударственных Законаў, забараняецца выплачваць усім падданым (жывучым за граніцай) ваюючых з Расеей дзяржаваў і вывозіць ў гэтыя дзяржавы грошы, цэнныя паперы, серабро, золата, плятыну, драгацэнныя камені і гэтаму падобнае. Можэ толькі кожны з сабою вывезці ў гэтыя дзяржавы ня больш 500 р. грашма або іншымі выжэй пералічэнымі рэчамі.

Памёр міністр асьветы Кассо, які хварэў на рака сьляпой кішкі. **9,000,000 субэдызіі (знанамогі).** «Чырвоны Крыж» хлапоча перэд Радай Міністраў аб запамогі да 1 студня 1915 г. 9 мільёнаў руб.: 8,000,000 руб. на двухмесячнае утрыманьне ўстановаў «Чырвонага Крыжа» (па 4 мільёны ў месяц) і адзін мільён — на зладжываньне новых установаў на Каўказе.

Для раненых. Згодна с тэлеграмай памочніка Верхоўнаго Начальніка санітарнай часьці Мешчанінова ёсьць пяперака ў Расеі 178,660 свабодных коек (ложкаў) для раненых.

Селянскіе ахвяры. Валасны сход адной с самых бедных воласьцей Чэрнігоўскай губ., Городн. пав., Ярыловецкай вол., ахвяраваў на патрэбы вайны 5.000 р. і, апрача таго, 600 руб. на помач пацярпеўшаму ад вайны населенню Польшчы і 400 руб., «на адбудаваць Бэльгіі».

Пажычкі пацярпеўшым ад вайны. Урадам апрацавана праект правілоў выдаваньня пажычак для сельскіх і прамысловых гаспадарак, пацярпеўшых ад вайны. Пажычкі з Гасударственаго казначейства могуць атрымліваць толькі тыя гаспадары, што маюць сваю нерухомасьць.

Парадак атрымання пэнсіі (дажывоўцы). Просьбу аб выдачы пэнсіі удовам і сіротам згінуўшых на вайне ваякоў можна падаваць на пісьме ці на славах. З гэтым трэба звяртацца або ў казённую палату, або ў паветовую земскую управу, або к земскаму начальніку, гарадской управе, паветоваму ці гарадзкому паліцэйскаму уп-

раўленьню, войскаму начальніку, або валасному ўпраўленьню. Пры падаваньні просьбы патрэбны такія дакумэнты: 1) шлюбная мэтрыка ўдавы ад парафіі ці консысторыі; 2) для круглых сірот — мэтрыка аб іх радзінах; 3) пасьведчэньне («удаствэрэньне») аб тым, што муж ці бацька просячых быў салдатам на вайне і там — на вайне ці праз вайну — памёр, і 4) пасьведчэньне ад воласьці, што просячыя жывуць і не пазбыліся права на пэнсію. Пасьветчаньні валасны старшыня на жаданьне павінен выдаваць дарма. Калі просячым трудна дастаць дакумэнты, то просьба аб пэнсіі можэ быць пададзена і бяз дакумэнтаў, і тады тые установы куды просьба пададзена, самі абавязаны сабраць гэтыя дакумэнты. Просьбу, заяўленую на славах, абавязаны ў тым мейсцы, куды яна заяўлена, запісаць і саставіць аб гэтай заяве пратакол.

Пісьмы і пасылкі ваенна палонным з Расеі за граніцу ўжо высылаюцца і прыймаюцца на ўсіх почтах, як і іншыя загранічныя пісьмы і пасылкі. Трэба толькі па адрэсе дабаўляць слова «*пленному*». Грошы можна пасылаць толькі ў пісьме з надпісам колькі іх пасылаецца.

Падаткі за білеты. Ад 26 лістапада заводзіцца да часу на ўсіх расейскіх чыгунах падатак за пажыцкія білеты і багаж на 25 кап. з рубля.

Павялічэньня акцызу. На цукер з 25 лістапада павялічэна акцыз на 25 кап. ад пуда. Фабрыканты павялічваюць пану на запалкі. У дробнай продажы пачак запалак будзе каштаваць 2 кап.

Аб бальнічных касах. Рада міністраў разьясьніла, што запамогі хворым работнікам касы павінны выдаваць ня гледзячы на якую хваробу работнік хворы.

Аб студэнтах. Рада прафэсароў палітэхнічнаго інстытуту ў Петраградзе с прычыны вайны асвабодзіла ад платы за навуку 1,100 студэнтаў.

Гаспадарскі Інстытут у Пулавах (Новай Александрыі), с прычыны напсаваных ад бамбардоўкі намяшчэньняў, перанесена ў Харкоў. Пасьля направи будынкаў, інстытут толькі восеняй 1915 г. вернецца ізноў у Пулавы.

Пажары. За апошніе 16 год у 63 губэрнях Расеі было 1,130,650 пажараў, згарэла больш як 3 мільёны гаспадарскіх сьлябі, с чаго было шкоды больш як на адзін мільярд 600 мільёнаў руб.; іначэй кажучы, кожны год згарае ў вёсках пры 66.000 пажарах 169 000 селянскіх гаспадарак і без мала на 90 мільёнаў руб. дабра.

Амнэстыя (дараваньня кары). У Донскай абласьці па загаду вайскавога наказнога атамана даравана кару і выпушчэна на волю ўсіх без разбору, арыштованых адміністрацыйна за праступкі проці абавязываючых пастаноў. З гэтай прычыны ў Новочэркаску асвабоджэна 52 людзей, у Роставе — 79.

Знаганьне з ёлкамі. У Расеі ёсьць абывай ставіць на Каляды ў хаце і прыбіраць елку. Надовічы з гэтай прычыны петраградзкая епархіяльная нарада аб школах у адзін голас паставіла скасаваць у царкоўна-прыхадзкіх школах гэтыя елкі, бо, як выкрылося, абывай такі Расея перэняла з Нямеччыны («Christbaum»). Елку паставілі ў мястэчку «Вятлема» Звяздой.

Знаганьне с патайным вінакурствам. У міністэрстве фінансоў апрацовываецца праект аб павялічэньні кар за патайныя браваркі. Маніяца назначыць большы тэрмін атседкі ў турме і ешчэ болей агранічыць грамадзянскія правы.

К атвету. З Масквы паведамаюць, што паветовае земскае са-

браньне паставіла прыцягнуць к угадоўнаму атвету дэпутата Гас. Думы нацоналіста Молчанова, быўшаго члена тамбоўскай паветовай земскай управы, абвінавачэнаго ў правышэньні ўласьці, падлогах і растраце.

Проці п'янства. У Харкаве губэрнатар прыпыніў паставу гарадской думы аб забароне праджы гарэлкі ў рэстаранах першаго разраду.

Такжэ дамаўлясьнікі! У Вятце гласны думы Боків аштрафаваны на 300 руб. за несумленнае павялічэньне платы за кватэры ў яго доме.

Нэз ае генерал-губэрнатарство. Урад маніцца завясьці да часу ў прыбалтыйскім краі генерал-губэрнатарство.

Бароны пад судом. За неправільнасьці ў часе мобілізацыі цянуць што раз болей пад суд прыбалтыйскіх баронаў. Гэтыя апошніе будучы начальнікамі пры рэквізыцыі коні, забаралі для войска селянскіе коні, а свае прызнавалі нездатнымі. У адной толькі ліфляндкай губ. мае быць 70 такіх справаў.

У Польшчы. У Варшаве паміж іншымі ўзрывамі, была проба ўзарваць на Зялёным Пляцы памятник, паставлены ў чэсьць тых палякоў, што ў часе польскаго паўстаньня ў 1831 г. асталіся вернымі слугамі Расеі. Вялікай шкоды памяtnіку ўзрыву не прычыніў. — У клюбе «Русское Собрание» Пурышкевіч здаваў справу са сваёй паездкі па зруйнаваных вайною мейсцох. С поезду трэба было даваць яду ня толькі салдатам, але і мейсцовым жыхаром, да апошняго абяднэўшым, згаладаўшым і зруйнаваным. Нешчасныя ядуць сырыя буракі, бульбу. Не маюць ані хат, ані хлеба. За колькі вёрст пятуцца к поезду шнурцы людзей. Выглядаюць страшна: твары землянныя, заместа вопратак — куцкі лахманаў. Малые дзеці з вымарнеўшымі тварамі плачуць на руках матак або плятуцца за імі. — У Люблінскай губ., як падлічэна, ня менш як 25,300 людзей нямаюць ніякіх спосабаў да жыцьця. Лічба спаленых сьлябіаў перэвышае 4650. — Лодзь 17 і 18 лістапада перэжывала жуткія дні. У адным мейсцы падыйшло нямецкае войска і пачала бамбардоўку горада. Сярод жыхароў пачалася трывога. Кабеты і дзеці схаваліся ў падвалах. Ад выстрэлоў пачалі рушыцца камініцы, тэлеграфныя слупы. У некалькі мейсцах заняўся пажар; згінула колькі людзей. Пасьля стычкі з расейцамі на штых, немцы адступілі. Жыхары тысячама пакідалі горад. Цяперака ў Лодзі наладжэно 127 бальніц і лазарэтоў для раненых.

У Галіччыне. Начальнікам губэрній у Галіччыне загадано звярнуць увагу на справы перамены назваў галіцкіх горадоў, якіе да гэтуль называліся па украінску. — У Львове без мала зусім закончэна наладжэньне расейскай паліцыі. Што дзень прыбываюць сюды ўсё новыя атрады паліцэйскіх з розных горадоў Расеі. — У часе паміж выхадам аўстрыякаў і ўступленьнем расейцаў, у Чэрнавіцах узяліся вулічныя безпарадкі. Чэрны і марадзёры (дупэжнікі) грабілі і білі жыхароў. Парадак расейцы ўстанавілі.

У Фінляндзіі. На аснове ваеннаго палажэньня высылаюцца с Фінляндзіі ў Томскую губэрню рэдактар газэты «Хяміен Войма», яго памочнік і сэкратар рэдакцыі на ўвесь час ваеннаго палажэньня.

Рэдактар-Выдавец

І. Луцэвіч.